

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ҚИШЛОҚ ВА СУВ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ

Ўзбекистон Республикаси Олий ва
ўрта махсус таълим вазирлигининг
2012 йил "26" декабрдаги
"507" - сонли буйруғи билан
тасдиқланган.

**ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МАҲСУЛОТЛАРИНИ САҚЛАШ ВА
ДАСТЛАБКИ ҚАЙТА ИШЛАШ ТЕХНОЛОГИЯСИ**

олий таълим муассасалари таълим йўналишлари ва мутахассисликлари
умумқасбий ва махсус фанлари педагоглари учун малака ошириш
йўналишининг ўқув дастури

Тошкент – 2012

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ПЕДАГОГ ВА РАЎБАР КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА
ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИ ТАШКИЛ
ЭТИШ БОШ ИЛМИЙ - МЕТОДИК МАРКАЗИ

Тошкент давлат аграр университети хузуридаги педагог кадрлар қайта
тайёрлаш ва уларни малакасини ошириш тармоқ маркази

Малака ошириш ўқув дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари
бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашининг
2012 йил 25 декабрдаги 4 -сонли баёни билан маъқулланган.

Тузувчилар: С.Я.Исламов Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини тайёрлаш,
сақлаш ва қайта ишлашни ташкил этиш кафедраси мудири
қ.х.ф.н. Х.Б.Шаумаров Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини
тайёрлаш, сақлаш ва қайта ишлашни ташкил этиш қ.х.ф.н.
З.Абдикаюмов Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини тайёрлаш,
сақлаш ва қайта ишлашни ташкил этиш кафедраси ассистенти.

Тақризчилар: К.И.Байметов Ўзбекистон Ўсимликшунослик илмий тадқиқот
институтини мева ва резавор экинлар лабораторияси мудири,
қ.х.ф.н. А.Ж.Шокиров ТошДАУ, Мевачилик, сабзавотчилик ва
узумчилик кафедраси доценти, қ.х.ф.н.

Ўқув дастури Тошкент давлат аграр университети ўқув-услубий
кенгашида тасвир қилинган (2012 йил декабрдаги 12 -сонли баённома).

Кириш

Дастур олий таълим муассасалари педагог кадрларининг касбий тайёргарлиги даражасини ривожлантириш, уларнинг илғор педагогик тажрибаларни ўрганишлари ҳамда замонавий таълим технологияларидан фойдаланиш бўйича малака ва кўникмаларини такомиллаштиришни мақсад қилади.

Дастур мазмунида олий таълимнинг долзарб масалаларини ўрганиш, глобал Интернет тармоғидан фойдаланган ҳолда ўқув жараёнига замонавий педагогик ва ахборот технологияларини жорий этиш, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойиҳалаш, педагогик маҳоратни ошириш, Ўзбекистоннинг энг янги тарихини билиш, фан, таълим, ишлаб чиқариш интеграциясини таъминлаш, тегишли мутахассисликлар бўйича илм-фанни ривожлантиришнинг устивор йўналишларини, илмий-тадқиқотлар ўтказишнинг самарали методларидан фойдаланишга ўргатиш асосий вазифалар этиб белгиланган.

Шу билан бирга олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчиларнинг мунтазам касбий ўсишида интерактив методлар, педагогларнинг таҳлилий ва ижодий фикрлашини ривожлантиришга йўналтирилган инновацион методикалар, масофадан ўқитишни, мустақил таълим олишни кенгайтиришни назарда тутувчи техника ва технологиялардан фойдаланган ҳолда машғулотлар олиб бориш малака ва кўникмаларни ривожлантириш назарда тутилади.

Дастур доирасида берилаётган мавзулар тингловчилар педагог кадрларга кўйиладиган давлат талабларини, замонавий инновацион таълим технологиялари ва уларнинг турларини билишлари, талаба шахси ва унинг хусусиятини ҳисобга олган ҳолда таълимда индивидуаллик ва дифференциал ёндашувга эришувлари ва таълим жараёнларида муаммоли таълим, ҳамкорлик технологияси ва интерфаол усулларини амалда қўллай олишлари, ахборот технологияларидан таълим-тарбия жараёнида самарали фойдалана олиш кўникмаларига эга бўлишларини таъминлашга қаратилган.

Умумий тайёргарлик модули:

- Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожини ва таълим–тарбия масалалари;
- Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва бошқаришнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари;
- Таълим сифати менежменти.

Умумкасбий тайёргарлик модули:

- Олий таълим педагогикаси ва психологияси;
- Электрон педагогика асослари;
- Таълим технологиялари ва педагогик маҳорат;
- Амалий хорижий тил.

Умуммутахассислик бўйича тайёргарлик модули:

- Дон маҳсулотларни сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш фанининг долзарб масалалари;

- Мева ва сабзавотларни сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш усулларининг модернизацияси;
- Пахта хом ашёсини сақлаш ва дастлабки қайта ишлашда инновацион технологиялар.

Мутахассислик бўйича тайёргарлик модули:

- Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси фанини дидактик таъминоти;
- Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси фанини ўқитишдаги инновациялар.

Танлов фанлари модули.

Курснинг мақсади ва вазифалари

Олий таълим муассасалари “Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси” таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумкасбий ва махсус фанлардан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг мақсади – педагогик фаолиятга назарий ва касбий тайёргарликни таъминлаш ва янгилаш, касбий компетентликни ривожлантириш асосида таълим-тарбия жараёнларини самарали ташкил этиш ва бошқариш бўйича билим, кўникма ва малакаларни такомиллаштиришга қаратилган.

Олий таълим муассасалари “Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси” таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумкасбий ва махсус фанлардан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг вазифаси – педагогик кадрлар тайёргарлигига қўйиладиган талаблар, таълим ва тарбия ҳақидаги ҳужжатлар, педагогика ва психологиянинг долзарб муаммолари ва замонавий концепциялари, амалий хорижий тил, хорижий таълим тажрибаси, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойиҳалаш, педагог кадрларнинг малакасини ошириш сифатини баҳолаш ишлари мазмунини ўрганишга йўналтиришдан иборат.

Курс якунида тингловчиларнинг билим, кўникма ва малакаларга қўйиладиган талаблар

Тингловчи:

- қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш соҳасида давлат сиёсати ва бошқа қонунчилик ҳамда ҳукукий-меъёрий ҳужжатларни;
- қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш моҳияти ва аҳамиятини;
- “Дон маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш; фанининг долзарб муаммоларини;
- мева ва сабзавотларни сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш усулларининг модернизациясини;
- пахта хом ашёсини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш соҳасидаги

инновацияларни;

- Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш йўналиши умуммутахассислик ва мутахассислик фанларининг дидактик асосларини;
- Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш йўналиши умуммутахассислик ва мутахассислик фанларини ўқитиш бўйича инновацияларни;
- таълим тизимини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини;
- қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш соҳасидаги сўнгги ютуқларни;
- қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш йўналиши доирасидаги мутахассислик фанларини ўқитиш бўйича илғор хорижий тажрибаларни;
- қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш йўналиши доирасидаги фанларни ўқитиш бўйича педагогик маҳорат асосларини **билиши** керак.

Тингловчи:

- қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш доирасидаги таълим-тарбия жараёнларини ривожлантиришга қаратилган инновацияларни ишлаб чиқиш ва жорий этиш;
- таълим сифатини назорат қила олиш;
- қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш йўналиши фанлари бўйича ўқув-методик ҳужжатларни ярата олиш;
- қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш йўналиши фанларини ўқитишда ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш;
- қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш йўналиши фанларини ўқитишдаги педагогик фаолиятга инновацияларни татбиқ этиш;
- замонавий педагогик технологияларни таълим жараёнига татбиқ этишни;
- қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш соҳасидаги фан ва техника ютуқларидан педагогик фаолиятда фойдалана олиш;
- қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш йўналиши фанларидан электрон ўқув материалларини ярата олиш технологияларини билиши ҳамда улардан таълим жараёнида фойдаланиш;
- қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш йўналиши педагогларидан касбий билимларни такомиллаштириш жараёнида ўз-ўзини ривожлантиришга бўлган онгли эҳтиёжни шакллантириш;
- таълим жараёнини ташкил этиш ва бошқариш **кўникмаларига** эга бўлиши лозим.

Тингловчи:

- қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш соҳасидаги янги технологияларни ишлаб чиқаришга татбиқ эта олиш;

- кишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш йўналиши мутахассислик фанларидан инновацион ўқув машғулотларини лойиҳалаш, амалга ошириш, баҳолаш, такомиллаштириш;
- кишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш йўналиши фанларидан дидактик таъминотини яратиш ва улардан таълим жараёнида фойдаланиш;
- донни сифатли сақлаш жараёнини ташкил эта олиш;
- мева-сабзавотларни сақлаш, қайта ишлаш ва замонавий усулларда қадоқлаш жараёнларини такомиллаштириш усулларини танлай билиш;
- пахта хом ашёсини сақлаш ва дастлабки қайта ишлашда инновацион технологияларни қўллай олиш;
- кишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг сифатини аниқловчи лаборатория жихозларидан фойдаланиш ва уларни таълим жараёнида кўрсатиб бера олиш **малакаларига** эга бўлиши зарур.

Курсни ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

Модуллارни ўқитишда дарслик, ўқув қўлланмалар, маъруза матнларининг электрон версияларидан, электрон плакатлар ва бошқа электрон ресурслардан фойдаланилади. Машғулотлар семинар-тренинг шаклида олиб борилади ва кичик гуруҳларда ишлаш каби интерфаол методлардан фойдаланган ҳолда амалга оширилади.

Малака ошириш жараёни 144 соатни ташкил этади. Ўқув юкламаси ҳафтасига 36 соат этиб белгиланган. Ўқув курсини тугаллаган тингловчиларга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 февралдаги 25-сон қарори билан тасдиқланган давлат намунасидаги малака оширганлиги ҳақидаги сертификат берилади.

“Кишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси” малака ошириш курсининг ўқув модуллари ва уларнинг таркиби мазмуни

I. Умумий тайёргарлик модули

1.1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожини ва таълим–тарбия масалалари.

И.Каримов асарларида жамият тараққиёти тўғрисида янги назарий концептуал ёндошувнинг илмий асослари. Ўзбекистон ижтимоий ҳаётини сиёсий институтлар, мафкуралар ва фикрлар хилма-хиллигига асосланиши. Жамият ривожланиш босқичлари. Мустақиллик ва ўтиш даврининг зарурияти. Тараққиётнинг “Ўзбек модели”нинг ишлаб чиқилиши, асосий принциплари. Жамият тараққиётини демократлаштириш ва модернизация қилиш. Эришилган ютуқлар ва унинг истикболлари.

Демократик жамият куришда ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти унинг муҳим шартини эканлиги. Мамлакатда демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясининг ишлаб чиқилиши,

унинг асосий йўналишлари. Фуқаролик жамиятини ривожлантиришга қаратилган янги қонунлар ва ўзгаришларнинг аҳамияти.

Глобаллашув ва таълим-тарбия тизимидаги замонавий талаблар. Ахборот коммуникация тизими, замонавий педагогик технологиядан фойдаланиш ва унинг афзалликлари. Таълим-тарбиянинг миллий-маънавий негизлари, умумдемократик принципларга асосланиш, миллий ғоя негизларидан таълим-тарбияда фойдаланиш.

1.2. Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва бошқаришнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни, “Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури”, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва фармойишлари, Вазирлар Маҳкамасининг Қарорлари.

Давлат таълим стандартлари, классификатор, ўқув режалар, фан дастурлари, Олий таълим вазирлигининг низомлари, буйруқлари, йўриқномалар ва бошқа меъёрий ҳужжатларнинг мазмуни ва моҳияти.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ваколатлари, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ваколатлари, маҳаллий давлат органларининг ваколатлари, Олий таълим муассасаларининг ваколатлари.

1.3. Таълим сифати менежменти.

Умумий сифат менежменти тушунчаси, унсурлари, асосий ғояси ва тамойиллари. Таълим сифати тушунчаси, тавсифлари, бошқариш функциялари ва босқичлари. Таълим сифатини юксалтириш воситалари.

Олий таълим тизимининг сифатига таъсир этувчи омиллар. Ўқув жараёни сифати. Профессор-ўқитувчиларнинг педагогик маҳорати ва илмий салоҳияти. Олий таълим муассасасининг моддий-техник таъминоти сифати. Олий таълим муассасасининг сифат сиёсати. Таълим маркетинги хизматлари сифати. Битирувчиларнинг сифати.

Олий таълим сифатини баҳолашнинг асосий йўналишлари. ОТМларнинг рейтинги. Ўқитувчи илмий фаолиятининг сифатини баҳолаш мезонлари. Ўқитувчининг маънавий-ахлоқий фаолиятини баҳолаш мезонлари. Мутахассислик фанлари бўйича ўқитувчининг услубий рейтинг баҳосини аниқлаш тартиби. Таълим жараёнини баҳолаш усуллари ва технологияси. АРМ ва кутубхона хизматини баҳолаш. Талабанинг «лавозим имконияти»ни баҳолаш услубиёти. Битирувчи талабаларнинг лавозим имконияти бўйича сифат тоифалари ва белгилари. Факультет ва кафедралар даражасида сифат менежменти.

II. Умумқасбий тайёргарлик модули

2.1. Олий таълим педагогикаси ва психологияси.

Олий таълим педагогикаси ва психологияси фанининг долзарб муаммолари. Таълим жараёни ягона тизим сифатида. Таълим парадигмалари. Педагогик тадқиқот методлари. Олий таълимни модернизациялаш ва оптималлаштириш. Таълим жараёнининг психологик ўзига хослиги. Ўқув мотивацияси ва таълим самарадорлиги. Шахс психологияси ва шахсга йўналтирилган таълим. Педагогик коммуникацияда психологик компетентлик.

2.2. Электрон педагогика асослари.

Ахборот – коммуникация технологиялари ҳақида тушунча, ахборот – коммуникация технологиялари воситалари. Янги ахборот технологиялари, ахборот тизимини бошқариш, ахборот тизимининг функционал ташкил этувчилари. Маълумотларни марказлашган ҳолда қайта ишлаш. Маълумотларни узатиш тизимлари ва уларнинг характеристикаси. Замонавий коммуникацион технологиялар. Таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологиялар, интерактив технологиялардан фойдаланиш.

Ўқув мақсадли электрон воситаларни яратиш ва уларнинг сифатини баҳолаш, ўқув-тарбия жараёнининг ахборот-методик таъминотини ва ўқув муассасаси ташкилий бошқарув тизимини автоматлаштириш ва унинг истиқболлари, электрон ўқув материаллар базасининг тузилмаси ва таркиби, таълимий ИНТЕРНЕТ ресурслари ва улардан ўқув жараёнида фойдаланиш.

Педагогик дастурий воситаларнинг умумий таърифи. Электрон ўқув материаллари ва уларнинг турлари. Замонавий дастурлаш тиллари асосида электрон ўқув материалларини яратиш.

Аудиовизуал ахборот: табиати, манбалари, ўзгартирувчилар, ташувчилари. Ўқитишнинг аудиовизуал технологиялари: теле ва видеоконференциялар ва уларни ташкил этиш, аудио, видео ва компьютерли ўқув қўлланмалари, аудио, видео ва компьютерли материалларнинг банки, аудио, видео ва компьютерли ўқув қўлланмаларини яратишнинг дидактик принциплари. Ўқитишнинг интерфаол технологиялари.

2.3. Таълим технологиялари ва педагогик маҳорат.

Таълим технологиялари ва педагогик маҳоратнинг назарий асослари. Таълим технологияси ва шахсга йўналтирилган таълим турлари. Замонавий таълим (модулли, муаммоли, интерфаол, ҳамкорликда ишлаш, индивидуал, информацион) технологиялари. Олий таълим муассасаларида аудитория ва аудиториядан ташқари таълимни ташкил этиш. Педагогик мулоқот маданияти ва психологияси. Педагогнинг коммуникатив ва креатив қобилиятлари. Қасбий компетентлик. Педагогик назокат ва одоб-ахлоқ. Педагогик техника. Нутқ техникаси ва маданияти. Педагогик низолар. Педагогик жараённи технологик лойиҳалаштириш.

2.4. Амалий хорижий тил

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги” қарорининг моҳияти ва тарихий аҳамияти. Чет тилларда эркин сўзлаша оладиган мутахассисларни тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш. Жаҳон цивилизацияси ютуқлари ва дунё ахборот ресурсларидан фойдаланиш. Халқаро ҳамкорлик ва мулоқотларни ривожлантириш. Таълим тизимининг барча босқичларида чет тилларни узлуксиз ўрганишни ташкил қилиш. Чет тилини эгаллаш даражаларининг Европа системаси (CEFR) ва унинг асосий даражалари. Сўз бирикмалари атрофида мулоқот. Сўзлашув ва эшитиш қобилияти. Ишда, ўқишда, бўш вақтларда бўладиган суҳбат малакасини шакллантириш. Эркин касбий мулоқот. Чет тилида илмий мунозара. Туризмга оид мулоқот. Йирик, мураккаб матнлар ва уларни тушуна олиш кўникмаси. Фикрни раван ифодалаш. Чет тилида бўлган интернет матнларининг асосий ғоясини тушуниш. Таржима хусусиятлари. Оғзаки ва ёзма таржима.

III. Умуммутахассислик бўйича тайёргарлик модули

3.1. Дон маҳсулотларни сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш фанининг долзарб масалалари.

Дон маҳсулотларини сақлаш усуллари. Сақлашда доннинг чидамлилигини ошириш муаммолари. Дон захиралари зараркунандалари, уларга қарши курашиш чоралари. Дон микрофлораси. Доннинг сақланувчанлигига микрофлоранинг таъсири. Донни қуритиш усуллари. Донни қайта ишлаш. Ун, ёрма, омукта ем ва бошқа дон маҳсулотлари ишлаб чиқариш асослари. Донни қайта ишлаш бўйича инновациялар. Донни сақлаш ва қайта ишлаш усулларини такомиллаштириш.

3.2. Мева ва сабзавотларни сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш усулларининг модернизацияси.

Мева-сабзавотларни сақлаш ва қайта ишлаш бўйича сўнги фан ва техника ютуқлари. Мева-сабзавотларни сақлаш ва қайта ишлаш соҳасидаги хорижий давлатлар тажрибалари. Мева-сабзавотларни сақлаш, қайта ишлаш ва замонавий усулларда қадоклаш жараёнларини такомиллаштириш усуллари. Замонавий қадоклаш анжом ва материаллари. Анъанавий қайта ишлаш усуллари ва уларни замон талабига мос модернизация қилиш йўллари. Қайта ишлаш усулларининг қиёсий таҳлили.

3.3. Пахта хом ашёсини сақлаш ва дастлабки қайта ишлашда инновацион технологиялар.

Пахта хом ашёсини қабул қилиш жараёнларини такомиллаштириш

йўллари. Сифатли хом ашё ғарамларини ташкил этиш тамойиллари. Пахта хом ашёсига дастлабки ишлов беришнинг аҳамияти. Пахтани сақлаш усулларини акомиллаштириш. Пахта толасига дастлабки ишлов бериш жараёнига фан ва техниканинг янги ютуқларини татбиқ этиш. Пахта толасини сақлаш ва дастлабки ишлов беришда хорижий тажрибалардан кенг фойдаланиш.

IV. Мутахассислик бўйича тайёргарлик модули

4.1. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси фанини дидактик таъминоти.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси фани машғулотларини инновацион дидактик материаллар асосида ташкил этиш ва ўтказиш методикаси. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси фани дидактик таъминоти ва уни яратиш тамойиллари. Фаннинг дидактик материаллари турлари ва уларга қўйиладиган талаблар.

4.2. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси фанини ўқитишдаги инновациялар.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси фани ўқитувчиси шахсига қўйиладиган замонавий талаблар. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси фанини ўқитиш жараёнида инновация. Педагогик фаолиятга инновацияларни татбиқ этишнинг самарали шакллари. Ўқитувчининг инновацион фаолияти хусусиятлари. Фанни ўтказишда янги педагогик технологиялардан фойдаланиш йўллари.

V. Танлов фанлари модули

“Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси” соҳалари йўналишлари бўйича тингловчиларнинг эҳтиёжидан келиб чиқиб олий таълим муассасаси хузуридаги тармоқ марказлари танлов фанлар модулининг таркибий қисми ва мазмунини белгилайди.

Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар олий таълим тизимида ўқув жараёни ва ўқув-услугий фаолиятни моделлаштириш ҳамда олий таълим педагогикаси ва психологияси, электрон педагогика асослари, таълим технологиялари ва педагогик маҳорат, амалий хорижий тил, педагогика, психология фанлари ва уларни ўқитишнинг долзарб муаммолари ҳамда замонавий концепцияси, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойиҳалаш, мутахассислик фанларининг дидактик таъминоти, мутахассислик фанларини ўқитишдаги инновациялар, илғор хорижий педагогик тажрибалар мавзулари доирасида олиб

борилади. Амалий машғулотлар замонавий дидактик таъминот ва лаборатория жихозларига эга бўлган аудиторияларда ҳамда Интернет тармоғига уланган компьютер синфларида ташкил этилади.

Мустақил ишни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Тингловчи мустақил ишни муайян модуллар хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиб бажаради:

- Реферат (модулга ажратилган соатлар ҳажмидан келиб чиқиб белгиланади).

- Такдимот (танланган мавзу асосида такдимот тайёрланади).
- Мутахассислик фани бўйича ўқув-дидактик материаллар тайёрлаш.
- Мутахассислик фани бўйича машғулотлар ишланмаларини лойиҳалаш.
- Даражали тестлар банкени яратиш.
- Кейслар банкени яратиш.
- Ижодий топшириқлар ишлаб чиқиш.

Мустақил иш мазмуни танланган мавзуга мос бўлиб уни бажаришда қуйидагиларга эътибор берилади:

Таркиби:

- титул варағи;
- кириш;
- асосий қисм;
- хулоса;
- фойдаланган адабиётлар рўйхати;
- илова (интернет тармоғидан олинган маълумотлар, амалий материаллар нусхалари, дарс ишланмаси ва б.).

Мазмуни:

- тавсия қилинган адабиётларни мутоала қилиш;
- мутахассислик фанларида инновациялардан фойдаланиш;
- мультимедия дарсликларини яратиш мезонлари;
- талаба билан индивидуал ишлашда педагогик маҳорат;
- касбий педагогика муаммолари;
- интернетда мавзуга оид маълумотларни излаш ва мутоала қилиш;
- малака ошириш курси давомида мустақил дарс олиб бориш;
- дарснинг маърузаси, тарқатма материаллари, технологик харитасини тайёрлаш;
- касбий педагогиканинг услубий таъминоти муаммолари;
- педагогик фаолиятда анъанавийлик ва инновациялар;
- ўзбек педагогик услубиёти ва унинг модернизацияси.

Мустақил иш мазмуни ва шакли йўналиш таркибидаги модуллар хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда кенгайтирилиши ва ўзгартирилиши мумкин.

Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг мавзулари:

1. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва қайта ишлаш йўналиши

умуммутахассислик ва мутахассислик фанларидан дидактик материаллар тайёрлаш йўллари

2. Дон маҳсулотларини қайта ишлашда замонавий технологиялари
3. Бойитилган ун навлари ишлаб чиқариш технологияси, уни бойитишда қўлланиладиган қўшимча хом ашёлар, бойитилган уннинг аҳамияти ва ишлатилиши.
4. Технологик омилларнинг дон маҳсулотлари сифатига таъсири. Донга гидротермик ишлов бериш тартиби.
5. Ёрма турлари ва уларни замонавий усулда ишлаб чиқариш технологияси.
6. Сабзавот ва меваларни сақлаш даврида рўй берадиган физиологик жараёнлар.
7. Мева, узум ва сабзавотларни бошқариладиган газ муҳити шароитида сақлаш.
8. Сабзавот ва меваларни совутгич омборларда сақлаш.
9. Мева-сабзавотларни қайта ишлашга қаратилган сўнги йиллардаги ислохотлар
10. Узумдан тиндирилган шарбат олиш технологияси.
11. Беҳидан шарбат олиш технологияси.
12. Сабзавотларни сиркалаш технологияси.
13. Сабзавотларни микробиологик усулда консервалаш технологияси
14. Қовунни қуритиш технологияси.
15. Мева-сабзавотларни тезкор-сунъий усулларда қуритиш технологияси.
16. Донни қайта ишлаб олинадиган бошқа турдаги маҳсулот хиллари, уларнинг сортиментини кенгайтириш истиқболлари. Крахмал, спирт, омихта ем, биоёқилғи ва бошқа маҳсулотлар олиш технологияси.
17. Донни қайта ишлаш корхоналарида меҳнат унумдорлигини ошириш ва маҳсулот сифатини яхшилаш йўллари.
18. Донни қайта ишлаш корхоналари чиқиндилари турлари, уларнинг тавсифи ва улардан самарали фойдаланиш усуллари.
19. Дон маҳсулотларини замонавий усулларда қадоқлаш технологияси.
20. Чигитли пахтага дастлабки ишлов беришда инновациялар.
21. Пахта толасининг сифатига сақлаш ва дастлабки ишлов беришда таъсир этувчи омиллар.
22. Сақлашда пахта толасининг сифатини пасайтирмаслик тадбирлари.
23. Уруғлик чигитни сақлаш тартиби.

Дастурнинг инфор­ма­цион-методик таъ­ми­но­ти

Модуларни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари, педагогик ва ахборот технологияларини қўлланилиши назарда тутилган:

- модуларнинг барча маърузалари бўйича замонавий компьютер технологиялари ёрдамида мультимедияли тақдимот тайёрлаш;

- амалий машғулотларда лаборатория жиҳозлари, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари сифатини аниқлаш приборлари, шунингдек педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларидан кенг фойдаланиш;

- тингловчиларнинг илғор тажрибаларини ўрганиш ва оммалаштириш назарда тутилган.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 1998.
2. И.А.Каримов. Ўзбекистон миллий истиқлол, истеъдод, сиёсат, мафкура, 1-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
3. И.А.Каримов. Биздан обод ва озод ватан қолсин, 2-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
4. И.А.Каримов. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир, 3-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
5. И.А.Каримов. Бунёдкорлик йўлида, 4-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
6. И.А.Каримов. Янгича фикрлаш ва ишлаш–давр талаби, 5-жилд.– Т.: Ўзбекистон, 1997.
7. И.А.Каримов. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлидан. 6-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1998.
8. И.А.Каримов. Биз келажагимизни ўз қўлимиз билан курашимиз, 7-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1999.
9. И.А.Каримов. Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
- 10.И.А.Каримов. Озод ва обод Ватан эркин ва фаровон ҳаёт пировард мақсадимиз, 8-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
- 11.И.А.Каримов. Ватан равнақи учун ҳар биримиз маъсулмиз, 9-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2001.
- 12.И.А.Каримов. Миллий истиқлол мафкура – халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
- 13.И.А.Каримов. Истиқлол ва маънавият. – Т.: Ўзбекистон, 1994.
- 14.И.А.Каримов. Тарихий хотирасиз келажаги йўқ. – Т.: Шарқ, 1998.
- 15.И.А.Каримов. Юксак маънавият – енгилмас куч. Т.: «Маънавият». –Т.: 2008.- 176 б.
- 16.И.А.Каримов. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. Т.: “Ўзбекистон”. –Т.: 2011.-440 б.
- 17.«Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни, «Халқ сўзи», 1998 й., 15 май 2- бет.
- 18.Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар.- Т.:Ўзбекистон, 2000.
- 19.Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16-февралдаги “Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларни малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 25-сонли Қарори.
- 20.Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилиш чора-тадбирлари тўғрисидаги” ПҚ-1533-сон қарори.
- 21.Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 26 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 278-сонли қарори.

22. Бўриев Х.Ч, Жўраев Р., Алимов О. Дон маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки ишлов бериш. Амалий машгулотлар. – Т.: 2002.
23. Бўриев Х.Ч., Жўраев Р., Алимов О. Дала экинлари маҳсулотларини сақлаш ва уларга дастлабки ишлов бериш. – Т.: УзМЭ, 2004.
24. Бўриев Х.Ч., Жўраев Р., Алимов О. Дон маҳсулотларини сақлаш ва қайта ишлаш. – Т.: Мехнат, 1997.
25. Бўриев Х.Ч., Жўраев Р., Алимов О. Мева-сабзавотларни сақлаш ва дастлабки ишлов бериш. – Т.: Мехнат, 2002.
26. Бўриев Х.Ч., Ризаев Р. Мева-узум маҳсулотларини биокимёси ва технологияси. – Т.: Мехнат, 1996.
27. Мирхаликов Т.Т., Айходжаева Н.К., Саидхўжаева М., Абдикаюмов З.А. Дон ва дон маҳсулотларини сақлаш. – Т.: Мехнат, 2004.
28. Расулов А. Картошка, сабзавот ва полиз маҳсулотларини сақлаш. – Т.: Мехнат, 1995.
29. Турсунхўжаев Т.Л. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва қайта ишлаш технологияси. - Т., 2006.
30. Хаитов Р.А. ва бошқалар. Дон ва дон маҳсулотларини сифатини баҳолаш ҳамда назорат қилиш. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
31. Шаумаров Х.Б. Исламов С.Я. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва бирламчи қайта ишлаш технологияси. Тошкент, 2011.
32. Жабборов Ғ.Ж., Отаметов Т.О., Ҳамидов А.Х., Чигитли пахтани ишлаш технологияси. Тошкент, Ўқитувчи, 1984, 323 б.
33. Зикирёев Э. Пахтани дастлабки қайта ишлаш. «Мехнат», Тошкент, 2002.
34. Якубов.М.М. ва бошқалар. “Пахтани тайёрлаш ва сақлаш технологияси фанидан маъруза матнлари” Тошкент, 2002.
35. Омонов Ф.Б. Пахтани дастлабки ишлаш бўйича справочник. “Ворис-нашриёт”, Тошкент, 2008, 416 б.
36. “Пахта толаси саноат кархоналарида меҳнатни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлигини таъминлаш”. Г.Усмонов Тошкент Ислон университети - 2003.
37. “Пахтани қайта ишлаш атамалари ва таърифлари ” Ўз ДСТ 581. 2002й.
38. ЎзРСТ 615-94 йилги давлат Стандарти ва бошқа пахтачиликка оид амалдаги стандартлар.
39. Оренбах Б.Н., Плацман А.Я. Основу технологии первичной обработки хлопка. Москва, Изд. «Легкой и пишевой промышленности» 1982, 88ст.
40. Зикирёев Э.З. тахрири остида, ”Пахтани қайта ишлашнинг мувофиқлаштирилган технологияси” Тошкент, «Мехнат», 2002 й.

Сайтлар:

- <http://www.bestreferat.ru/referat> -
- <http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/>
<http://rostov.dkvartal.ru/wiki/pererabotka-zerna>
<http://www.equipnet.ru/russia/catalog/selhoz/>
<http://otherreferats.allbest.ru/agriculture/>
- <http://agroinn.pulscen.ru/news/187097> -

- <http://www.simo.com.ua/about/about.aspx>
- <http://www.olis.com.ua/publications/>
- <http://100pudov.com.ua/subject/>
- <http://www.referat.ru/referats/view>
- <http://normit.ru/oborudovanie>
- <http://supercook.ru/>
- http://dic.academic.ru/dic.nsf/brokgauz_efron/
- <http://www.kulina.ru/articles/pogreb/doc/>
- <http://www.dachnikam.ru/>
- <http://www.cotton technology>
- <http://www.cotton storage technology>
- <http://www.cottonagriculturalsciences>

ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН:

Олий таълим тизими педагог ва раҳбар кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишни ташкил этиш Бош илмий-методик маркази

Директор

У.Ш.Бегимкулов

“ 25 ”

201 й.

Тошкент давлат аграр университети хузуридаги педагог кадрлар қайта тайёрлаш ва уларни малакасини ошириш тармоқ маркази

Директор

С.Фуломов

201 й.

КЕЛИШИЛГАН:

Ўз.Р. Кишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги Кадрлар ва укув қортолари бошқармаси

Бошқарма бончилиғи

Х.Х.Ҳамидов

“ 25 ”

201 й.

М.ў

